

PHÂN TÍCH TÁC PHẨM HƯNG ĐẠO ĐẠI VƯƠNG TRẦN QUỐC TUẤN

1. Phân tích văn bản Hưng Đạo đại vương Trần Quốc Tuấn

Ngô Sĩ Liên là nhà sử học lớn của dân tộc, có công lao trong việc biên soạn bộ “Đại Việt sử kí toàn thư” theo lệnh của vua Lê Thánh Tông. Đoạn trích “Hưng Đạo đại vương Trần Quốc Tuấn” trích trong “Đại Việt sử kí toàn thư” phần “bản kỉ”. Nội dung viết về nhân vật Trần Quốc Tuấn người anh hùng kiệt xuất trong lịch sử chống giặc ngoại xâm của dân tộc.

Mở đầu, nói về kế sách giữ nước của Trần Quốc Tuấn, bộc lộ lòng trung quân ái quốc, nó biểu hiện tinh thần yêu nước và ý thức trách nhiệm cao với sơn hà xã tắc. Trong lúc đang lâm bệnh, nhà vua đã tới thăm và hỏi về việc chống giặc phương Bắc, ông đã kể vua về những trận đánh trong lịch sử và nói với vua về việc trị nước là việc khó khăn, phức tạp, sự thành bại dựa vào nhiều yếu tố, việc dùng binh phải linh hoạt không có khuôn mẫu nhất định, phù hợp thời thế.

Qua lời phân tích cận kề với vua về cách đánh giặc, cách giữ nước khi ông lâm bệnh, bất cứ ai cũng nhận thấy tinh thần hết lòng lo tính kế sách giúp vua giữ nước an dân của Quốc Tuấn. Suốt cuộc đời, Trần Quốc Tuấn đã thờ trọn chữ “trung”. Lòng trung của ông được đặt trong hoàn cảnh thử thách đặc biệt. Trần Quốc Tuấn không quên mối hiềm khích giữa cha ông (An Sinh Vương) và Trần Thái Tông. Ông cũng không quên lời dặn dò của cha mình trước khi lâm chung. Bản thân ông cũng bị đặt trong mối mâu thuẫn giữa “hiếu” và “trung”.

Nhưng khi được nắm binh quyền trong tay, Trần Quốc Tuấn đã đặt “trung” lên trước “hiếu”, đặt nợ nước lên tình nhà. Hay nói cách khác, ông đã không hiểu chữ “hiếu” một cách cứng nhắc. “Trung” và “hiếu” đều bị chi phối bởi nghĩa lớn đối với đất nước. Thái độ của Trần Quốc Tuấn đối với Yết Kiêu, Dã Tượng (cảm phục đến phát khóc, khen ngợi hai người), đối với Hưng Vũ Vương (ngầm cho là phải) và đối với Hưng Nhượng Vương Trần Quốc Tuấn (rút gươm kể tội) khi nghe câu trả lời của họ càng tôn thêm lòng trung nghĩa của ông. Có thể nhận thấy ở Trần Quốc Tuấn tinh thần yêu nước và ý thức trách nhiệm công dân đối với đất nước.

Bản thân ông dù được vua trao quyền phong tước cho người khác, nhưng ông không một lần nào phong tước. Đây là giữ tiết bề tôi. Đi đôi với lòng trung nghĩa, TQT còn là một vị tướng anh hùng tài ba với tài thao lược, đức độ lớn lao qua cách ông trình bày với vua về thời thế tượng quan ta địch, sức mạnh của địch, đối sách của ta, tin vào sức mạnh của dân. nhìn xa trông rộng. Khi Thánh tông bảo: "Thế giặc như vậy, ta phải hàng thôi".

Trần Quốc Tuấn trả lời: "Bệ hạ chém đầu tôi trước rồi hãy hàng". Vì thế, đời Trưng Hưng, lập nên công nghiệp hiếm có. Tiếng vang đến phương bắc, chúng thường gọi ông là An Nam Hưng Đạo Vương mà không dám gọi thẳng tên. Sau khi mất rồi, các châu huyện ở Lạng Giang hề có tai nạn bệnh dịch, nhiều người cầu đảo ông. Còn có lời đồn rằng, mỗi khi đất nước có giặc vào cướp, đến lễ ở đền ông, hề tráp đựng kiếm có tiếng kêu thì thế nào cũng thắng lớn.

Trần Quốc Tuấn từng soạn các sách như Binh gia diệu lý yếu lược (quen gọi là Binh thư yếu lược) và Vạn tông bí truyền thư để dạy các tỳ tướng, dụ họ bằng bài Hịch tướng sĩ. Trần Quốc Tuấn từng soạn sách để khích lệ tướng sĩ dưới quyền.

Qua đoạn trích, người đọc yêu mến, tự hào về vị anh hùng dân tộc Trần Quốc Tuấn và không quên những câu chuyện đầy ấn tượng về ông. Đó là mục đích và cũng là thành công của nhà viết sử Ngô Sĩ Liên. Ngày nay, ông đã được tôn vinh là một trong những tướng lĩnh kiệt xuất của thế giới, là Danh nhân văn hoá thế giới.

2. Cảm nhận Hưng Đạo đại vương Trần Quốc Tuấn

Ngô Sĩ Liên là sử quan xuất sắc đời Lê, góp phần chủ yếu trong việc sưu tầm, bổ sung và soạn thảo Đại Việt sử ký toàn thư - bộ quốc sử đầu tiên của Việt Nam còn được giữ lại nguyên vẹn cho tới ngày nay, đây là một tác phẩm lịch sử nhưng đậm chất văn học trung đại.

Ngô Sĩ Liên chưa rõ năm sinh-mất người làng Trúc Lý, huyện Chương Đức nay là huyện Chương Mỹ tỉnh Hà Tây. Ông đỗ tiến sĩ năm 1442, dưới triều Lê Thái Tông, được cử vào Viện Hàn Lâm, đền dời Lê Thánh Tông ông giữ chức Hữu Thị Lang bộ lễ, Triều Liệt đại phu kiêm Tư Nghiệp Quốc Tử Giám. Tu soạn Quốc sử giám Ông vâng lệnh Lê Thánh Tông biên soạn bộ đại việt sử ký toàn thư.

Đại Việt sử ký toàn thư là cuốn sách lớn chép về các sự kiện lịch sử nước Việt Nam, được Ngô Sĩ Liên, một nhà sử học thời Lê Thánh Tông viết với sự tham khảo và sao chép lại một phần từ các cuốn Đại Việt sử ký của Lê Văn Hưu thời nhà Trần và Đại Việt sử ký tục biên của Phan Phu Tiên (thời nhà Lê nhưng trước Ngô Sĩ Liên) và được các nhà sử học khác như Vũ Quỳnh, Lê Tung, Phạm Công Trứ, Lê Hy v.v.. hiệu chỉnh và bổ sung thêm sau này.

Nói đến một vị đại tướng cầm quân như Trần Quốc Tuấn thì trước hết phải nói đến tài năng thao lược, về phương diện này, nhân vật Trần Quốc Tuấn nổi bật lên. Đâu phải ngẫu nhiên mà kế sách chặn quân xâm lược phương Bắc được ông trình tấu lên vua một cách rõ ràng, cặn kẽ. Ấy là lấy đoàn binh chế trường trận. Chiến thuật ấy không có gì là mới vì binh pháp đã nói từ lâu. Kết hợp với phép dụng binh ấy cần phải có một tầm nhìn chiến lược lâu dài. Cái cần trước tiên là tướng giỏi. Nhưng thế nào là tướng giỏi?

Theo Trần Quốc Tuấn thì tướng giỏi là tướng có tài quyền biến, đánh giặc như đánh cờ, tùy thời tạo thế. Nhưng có tài chưa đủ. Tướng giỏi còn phải là người có tâm, có đức. Có như thế mới có được đội quân một lòng như cha con. Cái cần thứ hai là được nhân dân ủng hộ. Muốn được nhân dân ủng hộ thì không một cách nào khác hơn là “khoan thư sức dân để làm kế sâu rễ bền gốc”. Cái nhìn có tầm vĩ mô chiến lược ấy phải chăng là của riêng Trần Quốc Tuấn? Cái nhìn ấy đã xuyên chuỗi lại bao nhiêu chiến tích vẻ vang từ thời Triệu Đế, thời Đinh, thời Lê, thời Lí, thời Trần.

Thời Triệu Đế, có nhân dân làm kế “thanh dã”. Thời Đinh, Lê thì “trên dưới một dạ, lòng dân không lìa”. Còn mới đây nhất vào triều đại nhà Trần có được hậu thuẫn quan trọng là “vua tôi đồng tâm, anh em hoà mục, cả nước nhà cố sức” mà quân giặc phải tan. Không nằm trong binh Pháp Tôn Tử, kế sách ấy là của Trần Quốc Tuấn. Sau này nó trở thành đường lối của cuộc chiến tranh nhân dân thời hiện đại.

Không chỉ trung quân ái quốc, tài năng mưu lược, Trần Quốc Tuấn còn là người có đức độ lớn lao. Dù được vua trọng đãi rất mực nhưng ông luôn khiêm tốn, kính cẩn giữ tiết làm tôi. Ông chủ trương khoan thư sức dân, vì hiểu dân là gốc của nước. Ông tận tình với tướng sĩ dưới quyền, soạn sách dạy bảo, khích lệ, ông lại khéo tiến cử người tài giỏi cho đất nước, như Giã Tượng, Yết Kiêu, là gia thần của ông, có dự công dẹp ô Mã Nhi, Toa Đô. Bọn Phạm Ngũ Lão, Trần Thì Kiến, Trương Hán Siêu, Phạm Lãm, Trịnh Dũ, Ngô Sĩ Thường, Nguyễn Thế Trực vốn là môn khách của ông, đều nổi tiếng thời đó về văn chương và chính sự. Ông cẩn thận tính toán phòng xa việc hậu sự của mình. Trông tin ngưỡng của dân gian, sau khi mất, ông còn linh hiển phù trợ dân chống lại tai nạn, dịch bệnh. Đến nay, mỗi khi đất nước có giặc vào cướp, đến lễ ở đền ông, hễ tráp đựng kiếm có tiếng kêu thì thế nào cũng thắng lớn.

Những câu chuyện ngắn của tác giả Đại Việt sử ký toàn thư đã khắc họa chân dung nhân cách tuyệt đẹp một con người. Thái độ ngạo ca, kính trọng công đức, tài trí của Ngô Sĩ Liên đối với Trần Quốc Tuấn cũng chính là thái độ của mọi thế hệ sau này. Dân tộc, nhân dân

Việt Nam không thể không tự hào bởi có những người con đã làm rạng danh tổ tông, đất nước như Hưng Đạo Vương Trần Quốc Tuấn.

3. Bình giảng về Hưng Đạo đại vương Trần Quốc Tuấn

Khó có thể hình dung lịch sử Việt Nam sẽ ra sao, triều đại nhà Trần sẽ ra sao nếu không có nhân vật vĩ đại Trần Quốc Tuấn. Hiếm có con người nào có nhân cách cao cả trọn vẹn như ông. Trong Đại Việt sử kí toàn thư, Ngô Sĩ Liên đã xây dựng một cách chân xác chân dung tuyệt đẹp của con người toàn đức toàn tài này.

Trong Hưng Đạo Đại Vương Trần Quốc Tuấn, chúng ta được biết đến một Trần Quốc Tuấn với bao phẩm chất cao đẹp, mà trước hết có thể nhận thấy đó là lòng trung quân ái quốc. Tấm lòng với dân với nước của Trần Quốc Tuấn được thể hiện ở tinh thần yêu nước sâu sắc và ý thức trách nhiệm công dân đối với đất nước.

Qua lời phân tích cận kề với vua về cách đánh giặc, cách giữ nước khi ông lâm bệnh, bất cứ ai cũng nhận thấy tinh thần hết lòng lo tính kế sách giúp vua giữ nước an dân của Quốc Tuấn. Suốt cuộc đời, Trần Quốc Tuấn đã thờ trọn chữ "trung". Lòng trung của ông được đặt trong hoàn cảnh thử thách đặc biệt. Trần Quốc Tuấn không quên mối hiềm khích giữa cha ông (An Sinh Vương) và Trần Thái Tông. Ông cũng không quên lời dận dò của cha mình trước khi lâm chung. Bản thân ông cũng bị đặt trong mối mâu thuẫn giữa "hiếu" và "trung".

Qua bài viết, tác giả Ngô Sĩ Liên đã xây dựng thành công một hình tượng đẹp đẽ về người anh hùng văn võ song toàn. Những câu chuyện phản ánh cách ứng xử của Trần Hưng Đạo đối với nhà vua, với các tướng lĩnh, với người thân và những mẩu chuyện nhỏ về đời riêng đã thể hiện tính cách và phẩm chất quý báu của ông. Nhân vật Trần Quốc Tuấn được tác giả miêu tả trong nhiều mối quan hệ và trong những tình huống thử thách, qua đó làm nổi bật phẩm chất của ông ở nhiều phương diện. Nhà viết sử đã thành công trong việc khắc họa nhân vật lịch sử sống động bằng những chi tiết chọn lọc đặc sắc, để lại ấn tượng sâu đậm trong lòng người đọc.

Cách kể chuyện về một nhân vật lịch sử trong Đại Việt sử kí toàn thư không đơn điệu theo trình tự thời gian. Chúng ta có thể thấy được mạch kể của bài viết như sau: Mở đầu tác giả nêu lên sự kiện khác thường để tạo ra một mốc thời gian đáng chú ý: Tháng 6, ngày 24, sao sa. Với quan niệm "thiên nhân tương ứng" tức là giữa trời và người có quan hệ chặt chẽ với nhau thì sao sa là điềm xấu, dự báo một nhân vật có vai trò trọng yếu đối với quốc gia (vua, tướng quốc, anh hùng có công lớn với dân tộc) sắp qua đời. Điềm báo này ứng vào việc Hưng Đạo Đại Vương ốm.

Hưng Đạo Đại Vương ốm, vua ngự tới thăm và ông đã dận dò vua những điều tâm huyết. Vậy, Hưng Đạo Đại vương là ai? Đó là Trần Quốc Tuấn với những nét riêng về hoàn cảnh xuất bản, về tướng mạo và những sự kiện đáng chú ý trong đời. Sau khi Trần Quốc Tuấn mất, ông được vua phong tặng rất trọng hậu vì có - nhiều công lao to lớn đối với đất nước và có phẩm chất, đức độ đáng kính phục.

Qua những lời phân tích của Trần Quốc Tuấn với nhà vua về mối quan hệ của ta và địch, về những đối sách chống giặc cũng như việc đề cao tinh thần đoàn kết nhân dân đã thể hiện được tài năng hơn người của nhà chính trị kiệt xuất.

Để mở rộng cái nhìn của người đọc, người nghe với nhân vật, tác giả đã giới thiệu cụ thể về Hưng Đạo Vương Trần Quốc Tuấn: Trần Quốc Tuấn là con trai của An Sinh Vương, ngay từ khi mới sinh ra ông đã được thầy tướng nhận định mai sau sẽ là một con người kiệt xuất, dung mạo, tài năng hơn người.

Tấm lòng trung quân ái quốc của Trần Quốc Tuấn cũng được đặt trong nhiều hoàn cảnh mang tính thử thách khác nhau. An Sinh Vương và vua Trần vốn có mối hiềm khích khó hòa

giải, trước khi mất, An Sinh Vương đã gọi Trần Quốc Tuấn vào và dặn dò phải giành lại thiên hạ, như vậy dưới tuổi vàng ông mới có thể nhắm mắt. Trần Quốc Tuấn tuy đồng ý với cha nhưng lòng lại không cho là phải.

Dù bị đặt vào tình thế buộc phải lựa chọn giữa trung và hiếu thì Trần Quốc Tuấn đã quyết định chọn trung lên trên chữ hiếu, đặt vận mệnh quốc gia lên trên tình cảm của cá nhân. Trần Quốc Tuấn đã thử thách những người con và những người thân cận của mình về lời dặn dò của An Sinh Vương để qua đó đánh giá về những người thân cận bên mình. Trước những lời nói của Yết Kiêu, Dã Tượng ông đã cảm động đến khóc, câu trả lời của Hưng Vũ Vương ông ngầm cho là phải. Đến người con trai Vương Quốc Tảng ông đã tức giận và định trị tội vì nói những lời phản nghịch.

Thông qua nhiều tình huống, tác giả Ngô Đình Liên đã xây dựng hình tượng người anh hùng Hưng Đạo Đại Vương Trần Quốc Tuấn thật đáng quý, đó là con người dành cả cuộc đời cho dân, cho nước.